

Janusz Datta, Marcin Włoch

INŻYNIERIA ELASTOMERÓW

Gdańsk 2017

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Janusz T. Cieśliński

RECENZENT

Krzysztof Pielichowski

REDAKCJA JEZYKOWA

Agnieszka Frankiewicz

PROJEKT OKŁADKI I SKŁAD

Wioleta Lipska-Kamińska

Wydano za zgodą

Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem
<http://www.pg.edu.pl/wydawnictwo/katalog>
zamówienia prosimy kierować na adres wydaw@pg.gda.pl

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakikolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej
Gdańsk 2017

ISBN 978-83-7348-693-5

Spis treści

Od autorów	5
Część I – TEORIA	7
1. Materiały elastomerowe	9
2. Elastomery poliuretanowe	11
3. Elastomery kauczukowe	21
3.1. Kauczuki	21
3.2. Substancje wulkanizujące	33
3.3. Przyspieszacze wulkanizacji	35
3.4. Aktywatory wulkanizacji siarkowej	39
3.5. Napełniacze	40
3.6. Zmiękczacze	47
3.7. Przygotowanie mieszanki kauczukowej	49
3.8. Wulkanizacja mieszanek kauczukowych	55
4. Wybrane właściwości użytkowe i technologiczne materiałów elastomerowych	62
4.1. Właściwości przy statycznym rozciąganiu	63
4.2. Właściwości podczas ściskania	67
4.3. Właściwości w próbie rozdzierności	69
4.4. Właściwości w próbie wielokrotnego zginania	69
4.5. Twardość i elastyczność przy odbiciu	70
4.6. Odporność na zużycie ścierne (ścieralność)	71
4.7. Analiza termiczna elastomerów	72
5. Użytkowanie elastomerów i analiza ich zużycia	77
5.1. Procesy degradacji elastomerów	77
5.2. Procesy starzenia gumy i metody ich badania	78
5.3. Degradacja oksydacyjna polimerów i badanie czasu indukcji utleniania metodą DSC	83
6. Terminologia angielska w inżynierii elastomerów	91
Część II – DOŚWIADCZENIA	95
Laboratorium nr 1. Analiza wytrzymałości materiałów elastomerowych – zadania	97
Laboratorium nr 2. Formułacje elastomerów poliuretanowych – obliczenia	99
Laboratorium nr 3. Zasady sporządzania mieszanek kauczukowych oraz otrzymywanie mieszanek z użyciem walcarki	101

Laboratorium nr 4. Wyznaczanie optimum wulkanizacji z użyciem reometru Monsanto	102
Laboratorium nr 5. Wulkanizacja mieszanek kauczukowych i badanie właściwości makroskopowych elastomerów	103
Laboratorium nr 6. Wyznaczenie właściwości elastomerów w próbie cyklicznego ściskania i w próbie rozdzierności	104
Laboratorium nr 7. Oznaczanie cech wytrzymałościowych elastomerów w próbach jednoosiowego rozciągania	105
Laboratorium nr 8. Wpływ szybkości rozciągania na zależność naprężenie–wydłużenie	106
Laboratorium nr 9. Wpływ temperatury na krzywe rozciągania usieciowanych kauczuków	107
Laboratorium nr 10. Oznaczenie wytrzymałości zmęczeniowej materiałów elastomerowych przy wielokrotnym zginaniu	108
Laboratorium nr 11. Badanie elastomerów metodą TGA i DMA	109
Laboratorium nr 12. Badanie odporności kauczuków na działanie tlenu metodą DSC ..	110
Laboratorium nr 13. Badanie starzenia elastomerów w warunkach naturalnych i wymuszonych	111
Część III – ZALECANA LITERATURA	113

Od autorów

Elastomery należą do materiałów konstrukcyjnych charakteryzujących się bardzo szerokim spektrum zastosowań praktycznych. Do najważniejszych produktów komercyjnych należą opony samochodowe, taśmy przenośnikowe, obuwie czy odzież sportowa. Niezwykle ważne jest zrozumienie aspektów związanych z korelacją struktury chemicznej z właściwościami otrzymywanych materiałów elastomerowych. Odpowiedni dobór komponentów i warunków wytwarzania ma największy wpływ na cechy produktów końcowych, dlatego też niniejszy skrypt zawiera szczegółowe omówienie tych zagadnień. Opisuując zarówno poszczególne surowce, jak i warunki procesów przetwórczych, skupiono się na ich wpływie na wybrane właściwości wyrobów finalnych.

Niniejszy skrypt został przygotowany z myślą o studentach kilku kierunków studiów, takich jak: inżynieria materiałowa, technologia chemiczna, chemia budowlana i chemia. Stanowi on uzupełnienie wykładów z zakresu chemii i technologii polimerów, inżynierii elastomerów oraz przetwórstwa tworzyw sztucznych i gumy.

Pierwsza część skryptu zawiera omówienie podstawowych grup elastomerów, komponentów do ich wytwarzania, metod wytwarzania, a także omówienie badań istotnych właściwości z aplikacyjnego punktu widzenia. Ponadto scharakteryzowano wybraną aparaturę badawczą, stosowaną w badaniach elastomerów. Druga część skryptu zawiera propozycję zajęć laboratoryjnych, jakie można realizować w procesie dydaktycznym przedmiotów związanych z chemią i technologią elastomerów.

Autorzy chcieliby serdecznie podziękować Pani mgr inż. Paulinie Parchecie za pomoc edycyjną w początkowym etapie przygotowywania skryptu oraz Paniom dr inż. Ewie Głowińskiej, mgr inż. Paulinie Kosiorek i mgr inż. Patrycji Kopczyńskiej za udostępnienie wyników badań własnych związanych z elastomerami, które zostały wykorzystane w niektórych przykładach niniejszego skryptu.